

СОЦІАЛЬНІ РУХИ ТА ФАКТОРИ КОНСЛІДАЦІЇ ІНТЕРЕСІВ: НА ПРИКЛАДІ «ПОМАРАНЧЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ»

Актуальність теми дослідження. Бурхливий сплеск суспільно-політичної активності громадян у період «Помаранчевої революції» 2004 року в Україні потребує глибокого вивчення та аналізу як теоретичних, так і політико-прикладних аспектів нової проблематики громадянського суспільства, вимагає певної корекції дещо деформованого в українському політичному та теоретичному дискурсі розуміння сутності та концептуальних засад цього феномену.

Мета дослідження. Визначення суті подій «Помаранчевої революції» 2004 року в Україні та їх подальший вплив на якість демократичних змін. **Завдання дослідження:**

1. Проаналізувати «Помаранчеву революцію» 2004 року як етап розвитку громадянського суспільства в Україні.

2. Визначити причини і передумови «Помаранчевої революції».

3. Обґрунтувати перспективи розвитку інститутів громадянського суспільства України, враховуючи події «Помаранчевої революції». **Об'єктом дослідження** виступає стан та напрям процесу суспільної самоорганізації як підвалини громадянського суспільства.

Предмет дослідження. Соціокультурна еволюція та інтерпретація концепту «громадянське суспільство».

Аналіз останніх дослідників і публіцистів. Сучасні дослідження свідчать про те, що проблема громадського суспільства викликає великий інтерес у представників українського суспільствознавства. Історіографічну базу дослідження подій 2004 року становлять праці сучасних науковців, зокрема, М.Лазаровича «Разом нас багато», А.Гальчинського «Помаранчева революція і нова влада», С.Кульчицького «Українська революція 2004 року», Р.Офіцинського «Політичний розвиток незалежної України (1991 – 2004) в аспекті європейської ідентичності (на матеріалах періодики Заходу)». Історик С. Кульчицький у газеті «День» опублікував дві розлогі статті, присвячені аналізу подій, що передували «Помаранчевій революції» 2004 року. Яскравою подією початку ХХІ століття, що хвилею мирних акцій протесту протягом листопада – грудня 2004 року прокотилася всією Україною, стала Українська «Помаранчева революція», яка пробудила українців, змусила їх поважати себе, привернула мільйонам людей почуття національної гідності, гордості, самоототожнення з поняттям «громадянин України». Поштовхом до революції стали масові фальсифікації з боку влади під час президентської кампанії 2004 року. Головні надії українське суспільство, втомлене від брехні та лицемірства влади, пов'язувало з лідером найбільшої парламентської фракції «Наша Україна» Віктором Ющенком. Важливим чинником, що істотно вплинув на перебіг президентської виборчої кампанії, стало підписання на початку липня 2004 року угоди між блоком партій «Наша Україна» і Блоком Юлії Тимошенко про створення коаліції «Сила народу». Вона передбачала об'єднання зусиль для перемоги на президентських виборах 2004 року спільного кандидата В. Ющенка і мала на меті «відродження України, побудову демократичної правової справедливої держави». 31 жовтня 2004 року відбувся перший тур президентських виборів, у якому, незважаючи на всі зусилля влади, переміг В. Ющенко, якого підтримали 39,87% виборців.

«Ми, громадяни України, - наголосив Президент України В. Ющенко перед Майданом, - стали єдиною українською нацією. Нас не розділити ні мовами, якими ми розмовляємо, ні вірами, які ми сповідуємо, ні політичними поглядами, які ми обираємо. У нас одна українська доля. У нас одна українська гордість. Ми горді тим, що ми є українці».

[4] За своєю суттю Помаранчева революція була революцією духу, компанією загальнонаціональних протестів, мітингів, пікетів, страйків, інших акцій громадянської непокори мільйонів людей проти антидемократичного режиму, який, нахабно сфальсифікувавши вибори, відбрав у них останню надію на краще життя. Головною рушійною силою і найактивнішим учасником революції, безперечно, була молодь, передусім

студентська, яка загострено відчувала і переживала деморалізацію суспільства, подвійні стандарти, всеосяжне лицемірство, відсутність умов для реалізації життєвих проєктів і породжену цим невпевненість у завтрашньому дні. «Громадський» підхід поширений передусім в колах наших дослідників, ґрунтується на оцінці, що події 2004 року - це громадська революція, результат консолідації та самоорганізації людей, які усвідомили необхідність захисту своїх громадських інтересів. Так, директор Інституту глобальних стратегій Вадим Карасьов, що українська «Помаранчева революція» цілком вписується в революційну матрицю - це складовий елемент революційного процесу становлення ліберального капіталізму та представницької демократії і світі. «Майдан» є новою формою громадянського суспільства. [1, с.40,46] Найбільш придатним інститутом для інтеграції українського суспільства є, на думку В. Липинського, держава [3, с. 7]. Цілком очевидно, що за своїм змістом новітня українська революція була революцією морально-світоглядною. Люди вийшли на вулиці і майдани не заради хліба та видовищ, а за правдою і свободою. Події листопада - грудня 2004 року активізували процес становлення громадянського суспільства. І як актуально сприймаються нині слова теоретика українського консерватизму В. Липинського: «Перший раз в історії України джерело Влади виведено з традиції, а не з бунту, з моральної, а не фізичної сили – з чогось старшого, ніж сама Влада» [3, с. 70 - 71]. Вставши з колін, наш народ змусив поважати себе, зруйнував стереотипні міфи про соціальну пасивність і громадянську апатію українців. Люди повірили, що можуть власними силами змінити своє життя, реально впливати на державну політику, забезпечити перемогу демократії. На думку експерта-політолога Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАНУ Володимира Кулика, який тлумачить «революцію як радикальну зміну», остання демонструє, наскільки «радикально змінилося громадянське суспільство... Якщо навіть нічого більше революційного немає, то це вже революція». Аналізуючи феномен «Помаранчевої революції» в світлі концепту громадянського суспільства, слід насамперед підкреслити його політичну спрямованість, визначену протистоянням останнього державі. Це дає змогу нам розглядати події в Україні в 2004 року як ситуацію, в якій інститути громадянського суспільства демонструють спроможність вплинути на створення потужної опозиції чинній владі шляхом організації і проведення масових протестів проти фальсифікації виборів. Як наслідок, впливові неурядові організації опинились в опозиції до чинної влади. Найціннішим здобутком громадських організацій є те, що вони перемелюють на жорнах демократичних цінностей залишки посттоталітарного минулого українського суспільства, наближаючи цим майбутнє нової України [2]. Отже, 2004 рік- рік очікувань, надій, віри та переживань. Рік, який іще довго будуть пам'ятати сучасники, оцінювати та аналізувати експерти, який буде обговорюватись політиками та громадськими діячами.

Список використаних джерел:

1. Карасьов В. Український політичний процес у європейському контексті // Політичний процес України у 2004 році: регіональні аспекти: Матеріали конференції, Львів, 12 лютого 2005 року / Упоряд. А. Романюк, Л. Скочиляс – Львів: ЦПД, 2005.—С.40-47
2. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні: Монографія. / А.Колодій – Львів: «Червона Калина». – 2002. – 276 с.
3. Липинський В. Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму. / В.Липинський - Київ; Філадельфія.: Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. К. Липинського, 1995 – 470 с.
4. Промова Президента України В. Ющенка перед Майданом 23 січня 2005 року // Україна молода. - 2005. - 25 січня.
5. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач , Н. Джугла / [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv